

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı :30824082-610 - 3889661
Konu :Yazılı Soru Önergeleri

14 Haziran 2022

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekillerimiz tarafından şahsıma yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Murat KURUM
Bakan

EK:

- Liste (6 Adet, 6 Sayfa)
- Cevap Yazısı (84 Adet, 146 Sayfa)

7/62984
G-K.154

**MERSİN MİLLETVEKİLİ
SAYIN ZEKİ HAKAN SİDALI'NIN
TBMM 7/62984 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE
DAİR SORULARI VE CEVAPLARI**

SORULAR:

- 1) Bakanlığınız tarafından, İngiltere'de çöpe atılan plastik atığın GPS sistemiyle Hollanda, Almanya ve Polonya üzerinden Adana'ya ulaşması ile alakalı olarak yapılan habere ilişkin bir çalışma başlatılmış mıdır?
- 2) Adana'ya gönderildiği söylenen plastik atıkların hangi yollardan, hangi izinlerle ülkemize giriş yaptığı tespit edilmiş midir?
- 3) Adana'ya gönderildiği söylenen plastik atıklar bir tesise mi yoksa açık çöp alanlarına mı boşaltılmıştır?
- 4) Adana ili özelinde ve kamuoyunda yankı bulan haberle ilgili metodoloji belirtilerek raporlanan bir analiz çalışmanız var mıdır?
- 5) Adana ilinde yurtdışından ithal edilen plastik atık ve çöplerin depolandığı, işlem gördüğü kaç tesis vardır ve hangi bölgelerdedir?
- 6) Ülkemizdeki katı atık ve çöp dönüştürme tesislerinin çevreye verdiği zararlar ilgili bir çalışmanız var mıdır, tesislerin denetimleri hangi sıklıkla yapılmaktadır?
- 7) Bakanlığınızca çevreye zarar verdiği tespit edilen katı atık ve çöp dönüştürme tesis sayısı kaçtır? İlgili tesislere herhangi bir cezai yaptırım uygulanmış mıdır?
- 8) İthal edilen plastik atıkların denetiminde nasıl bir süreç izlenmektedir?
- 9) Plastik atıkların ithalatıyla alakalı Ticaret Bakanlığıyla birlikte yürüttüğünüz bir çalışma var mıdır?
- 10) Bakanlığınızın sahada aktif görev alarak, Türkiye'ye gönderilen atıkların çevreye vereceği olası zararları takip edecek uzman görevli sayısı yeterli midir?
- 11) Katı atık ve plastik çöp ithalatının durdurulmasıyla ilgili Bakanlığınızın herhangi bir çalışması var mıdır?
- 12) Bakanlığınızın iklim krizi ile mücadele politikaları bağlamında, uluslararası çevre protokollerine uyum sağlayacak şekilde güncellenmiş katı atık ve plastik çöp bertaraf projeleri var mıdır?
- 13) Geri dönüşüme sokulamayan plastik çöplerin katı atık depolama alanlarına konulduğu bilinmektedir. Depolanan bu atıklarla ilgili nasıl bir süreç takip edilmektedir?

CEVAPLAR:

1,2,3,4- Çoğunluğu İngiltere ve Avrupa Birliği ülkelerinden ithal edilen plastik atıkların döküldüğü ve yakıldığı ve Adana'da yasa dışı plastik döküm alanlarından toplanan toprak, kül, su ve tortu örneklerinin yüksek toksik düzeyde olduğu ile ilgili sosyal medyada haberler yapılmıştır. Akabinde, "İngiltere'den getirilen tehlikeli atıkların Adana'da geri dönüşüm tesisi olmayan bir bölgede ortaya çıktığı" yönünde basına yansıyan haberlere istinaden Bakanlığımızca bölgede inceleme ve denetim işlemleri gerçekleştirilmiş ve 'Toprak Kirliliğinin Kontrolü ve Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalara Dair Yönetmelik'in 'EK-2: Kirlilik Gösterge Parametreleri Listesi, Potansiyel Toprak Kirleticili Faaliyetler ve Faaliyete Özel Kirlilik Gösterge Parametreleri-Tablo 1.Kirlilik Gösterge Parametreleri Listesi' kapsamında analizleri yapılmak üzere lokasyonlarda numuneler alınarak analiz yapılmak üzere Bakanlığımız Çevre Referans Laboratuvarına gönderilmiştir.

Ayrıca, 31/03/2022-02/04/2022 tarihlerinde de yine bölgede denetlemeler yapılmış, bu denetlemeler boyunca 7 denetim ekibi tarafından bütün bölgenin taranmış ve herhangi bir döküm tespit edilmemiş, haberlerde yer alan görüntüler incelenmiş ve yeni olmadığı anlaşılmış, geri dönüşüm tesisi olmadığı iddia edilen alanın geri dönüşüm firmalarının bulunduğu bir sanayi sitesi olduğu tespit edilmiş ve söz konusu alanda herhangi bir tehlikeli atığa rastlanmamış, analizlerde çevre ve insan sağlığı açısından tehlike yaratacak hiçbir parametre tespit edilmemiş, bu kapsamda haber ve haberin içeriğinde yer alan bilgilerin asılsız olduğu anlaşılmıştır.

Söz konusu atık dökümü yapıldığı iddia edilen lokasyonlara ilişkin konum ve koordinat bilgilerine, yönetmelik kapsamında yapılan analiz parametrelerinin sonuçlarına ve jenerik sınır değerlerine Bakanlığımız <https://cygm.csb.gov.tr/su-ve-toprak-yonetimi-dairesi-baskanligi-i-85474> web adresinden ulaşılabilir. Bu itibarla, Ülkemize çöp ithalatı yapılmadığı anlaşılmaktadır. Plastik atık ithalatı geri dönüşüm amaçlı yapılmakta olup, yakma ve bertaraf amaçlı plastik atık ithalatı yasaktır. Ayrıca, ithal edilecek atık plastiklerdeki kontaminasyon oranı % 1 ile sınırlandırılarak, temiz ve geri dönüşüm verimi yüksek atık ithalatı yapılması sağlanmıştır. 2020 yılında 775 bin ton olan plastik atık ithalat rakamı, alınan tedbirler sayesinde 2021 yılında 685 bin tona gerilemiştir. Çoğunlukla Avrupa ülkelerinden olmakla birlikte dünyanın muhtelif ülkelerinden atık ithalatı yapılmakta olup, gümrüklerde ve tesislerde yapılan sıkı denetimler sayesinde 2022 yılında da temiz ve geri dönüşüm verimi yüksek plastik atıkların ithalatına müsaade edilmektedir.

5- Atık ithal etmek isteyen işletmelere, başvuru yaptıkları takvim yılı sonuna kadar geçerli olmak üzere "Atık İthalatçısı Kayıt Belgesi" verilmekte olup, 2020 yılı içerisinde; 60 adet tesise, 2021 yılı içerisinde; 46 adet tesise, 2022 yılı için ise 23 adet tesise belge verilmiştir. Söz konusu tesisler çoğunlukla Kemel Deniz Geri Dönüşümcüler Sitesi, Metal Sanayi Bölgesi ve Organize Sanayi bölgesindedir.

6- 2872 sayılı Çevre Kanunu ve bu Kanuna istinaden çıkarılan diğer meri mevzuat hükümleri uyarınca, gerek geri kazanım faaliyeti kapsamında atık ithalat izni verilen atık işleme tesisleri, gerekse de Toplama Ayırma Belgesi kapsamında yurtiçinden atık toplayarak toplama-ayırma ve/veya geri kazanım faaliyeti gösteren tüm tesisler, sınır gümrük idarelerinin bulunduğu 17 İldeki 27 ihtisas gümrük kontrol noktasında incelemeler başta olmak üzere, bu atıkların ülkeye girişinden itibaren yurtiçinde toplanmasından taşınmasına ve geri kazanımından prosesin kaçınılmaz sonucu olarak ortaya çıkan bakiye atıkların bertarafına kadar olan tüm süreçte, Bakanlığımız ve İl Müdürlüğümüzde görevli denetim personelleri tarafından sürekli olarak denetlenmektedir.

7,8- Adana İlinde atıkların yakıldığı ve yol kenarlarına döküldüğüne ilişkin yabancı ve yerel basında yer alan haberler ile Bakanlığımıza ulaşan ihbar ve şikâyetlere istinaden, bölgede faaliyet gösteren toplama ayırma ve tehlikesiz atık geri kazanım tesisleri ile atık toplayan araçlara ilişkin Bakanlığımız ve İl Müdürlüğümüz ekiplerince gerekli takip ve inceleme işlemleri gerçekleştirilmiş olup, 133 atık geri kazanım tesisinden 27 adet tesisin Çevre Mevzuatına aykırı olarak Çevre İzin ve Lisansı olmaksızın faaliyet gösterdiği ve bazı şahısların atıkları Mevzuata aykırı olarak topladığı, taşıdığı ve bertaraf ettiği tespit edilmiş ve 2017 yılından itibaren bu güne kadar toplamda 9.557.288 Türk Lirası idari para cezası uygulanarak Lisanssız faaliyet gösterdiği tespit edilen 27 adet tesis hakkında faaliyetten men kararı alınarak kapatma işlemleri yapılmış, ayrıca atık döküldüğü tespit edilen ilgili şahsa Türk Ceza Kanununun 181 nci Maddesi "Çevreyi Kasten Kirlilemek" suçuna istinaden Cumhuriyet Savcılığına müteaddit zamanlarda suç duyurularında bulunulmuştur.

Söz konusu bölgede Bakanlığımız ve İl Müdürlüğümüz tarafından denetim, takip ve inceleme işlemleri devam etmektedir. Geri dönüşüm sektöründeki firmaların lisansları kapsamında kabul ettiği atıklar, geri kazanım verimi, proses sonucunda oluşan ürünler ile fire ve bakiye atıklar Bakanlığımızca ATYÖN Sistemi üzerinden takip edilmektedir. Diğer taraftan; Mevzuat hükümleri kapsamında; gümrük bölgelerinde yapılan denetimlerde, atıkların ithalat için uygun olup olmadığı başvuru belgeleri ve fiziki kontrol sonuçlarına göre değerlendirilmekte ve atıkların ithalatı yasak olan atık listesinde yer alıp almadığı, başka atık ya da malzemeler ile karışık karışmadığı, kirli kontamine ve tehlikeli atık grubunda olup olmadığı, yasaklı veya diğer atık kodları/GTİP tarife kodları altında ülkeye girişinin yapıp yapılmadığı kontrol edilmekte, gerekli görülmesi halinde de atığın tehlikeli madde ile kontamine olup, olmadığına dair elementel analiz yaptırılmaktadır.

Atık Yönetim Uygulaması (ATYÖN)/Mobil Atık Takip Sistemi (MoTAT) ile tehlikeli atıklar atık üreticisi tesisden başlayarak atık işleme tesislerine kadar, atık yüklü araçlardaki mobil cihazlar vasıtasıyla çevrimiçi olarak (anlık verilerle) izlenmektedir. 2021/9 ve 2021/16 sayılı Atık İthalatı Uygulama Genelgeleri ile ithal edilen plastik atıkların gümrük işlemlerinden sonra atık işleme tesisine gönderimindeki taşıma süreci de MoTAT kapsamına alınmış olup, söz konusu atıkların taşıma işlemleri 2021/25 Sayılı Genelge ile MoTAT dahilinde sürdürülmektedir.

Atık işleme tesislerine kabul edilen atıklara uygulanan işlemler MoTAT ile entegre çalışan çevrimiçi yazılım olan Kütle Denge Sistemi (KDS) üzerinden izlenmektedir. MoTAT ile gerçekleştirilen taşıma işleminin sonlanmasıyla taşınan atık, atık işleme tesisinin stokuna otomatik olarak eklenmekte ve bu tesislerde geri kazanım/bertarafa tabi tutulmaktadır. KDS uygulamasından atık işleme tesislerinin stokları, geri kazanım faaliyeti neticesinde üretilen ürünler ile üretimde kullanılan katkı ve çıkan fire bilgisini içeren kütle-denge bilgisi çevrimiçi olarak gerçekleştirilen bildirimlerle kayıt altına alınmakta izleme ve denetleme faaliyetlerinde kullanılmak üzere Bakanlığımız ilgili birimlerine raporlanmaktadır.

Bu bağlamda, ithalatı yapılmak istenen atıklar gümrük işlemleri başlamadan önce sınır gümrüğünden bulunan Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüklerimizin uzman personellerince atığın uygunluk denetimi yapılmaktadır. Uygun bulunmayan atıkların ithalatına izin verilmeyerek mahrece iade işlemleri başlatılmaktadır. Aynı zamanda; Bakanlığımız ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüklerimizin rutin denetimleri ile geri dönüşüm tesisleri sistematik olarak denetlenmektedir.

9,10,11,12,13-Ülkemizde tehlikesiz atık ithalat işlemleri Ticaret Bakanlığı tarafından her yıl yayımlanan Çevrenin Korunması Yönünden Kontrol Altında Tutulan Atıkların İthalat Denetimi Tebliğine göre yürütülmektedir. 2021 yılı itibariyle kaynağı, içeriği ve kalitesi belirsizlikler içeren karışık türde plastiklerin ithalatı yasaklanmıştır. Bu mevzuat hükümleri gereği ülkemize yasa dışı yollarla atık getirilmesi söz konusu değildir ve mevzuat hükümleri kapsamında çevre denetimleri yapılmaya devam etmektedir.

Bakanlığımız tarafından yürütülen Sıfır Atık projesinin yaygınlaşması ile kaynağında ayrıştırılmış atıkların ve iç piyasa toplama oranlarının artmasıyla atık ithalatında dışa bağımlılığın azaltılması hedeflenmektedir. Geri dönüşüm tesislerinin proses verimleri bakiye atık yönetim planları ve gerçekleşme raporları ile takip edilmektedir. Geri dönüşüm prosesinden çıkan bakiye atıklar geri kazanım amaçlı başka bir geri dönüşüm tesisine veya bertaraf için lisanslı tesislere gönderilmektedir. Sadece ithal edilen atıklar değil iç piyasada toplanan atıkların da doğaya terk edilmesi ve çevreye zarar verecek şekilde yakılması yasaktır.

Ülkemizde atık ithalatı, Atık İthalatçısı Kayıt Belgesine sahip geri kazanım tesisleri tarafından yapılmakta ve ithal edilen atıklar Bakanlığımız MOTAT sistemi ile tesise kadar takip edilmektedir. Önergede ifade edilen yasa dışı yollarla depolanması söz konusu değildir. Ayrıca, Düzenli Depolama tesisleri Çevre Mevzuatı uyarınca lisansa tabi tesisler olup, 2872 sayılı Çevre Kanunu ve sair Mevzuat hükümleri kapsamında ani, şikâyet veya birleşik denetim programları kapsamında denetlenmektedir.

Diğer taraftan; Atık İthalatı yapan İşletmeler; Yıllık İthalat Gerçekleştirme Raporunun ve ithal edilen atıklara ilişkin Geri kazanım/Geri dönüşüm faaliyeti sonucu elde edilen ürünler, bakiye atık ve bakiye atıkların bertaraf edilmesine ilişkin geri kazanım ve bertaraf süreçlerini içeren bilgi ve belgeleri 3'er aylık dönemlerde hazırlayarak İl Müdürlüğümüze sunmakta ve buna göre gerekli kontroller ve denetimler yapılmaktadır.